

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Hur arbetar man som idrottslärare med elever i behov av särskilt stöd?

Cecilia Norinder & Ann Söderberg

LAU370

Handledare: Ingrid Johansson

Examinator: Bengt Lindgren

Rapportnummer: VT08-2611-209

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel:	Hur arbetar man som idrottslärare med barn i behov av särskilt stöd?
Författare:	Cecilia Norinder & Ann Söderberg
Termin och år:	VT 2008
Kursansvarig institution:	Sociologiska institutionen
Handledare:	Ingrid Johansson
Examinator:	Bengt Lindgren
Rapportnummer:	VT08-2611-209
Nyckelord:	elever i behov av särskilt stöd, idrott och hälsa, specialpedagogik,

Syfte	Det övergripande syftet med detta arbete är att undersöka hur idrottslärare arbetar med elever i behov av särskilt stöd och undersöka om och hur pedagogerna samarbetar kring dessa elever.
Frågeställningar	Hur definierar idrottslärarna elever i behov av särskilt stöd? Hur säger idrottslärarna att de arbetar med elever i behov av särskilt stöd? Vilka faktorer menar idrottslärarna har betydelse i deras verksamhet när det gäller arbetet med elever i behov av särskilt stöd? På vilka sätt säger idrottslärarna att de samarbetar med specialpedagoger och andra pedagoger kring elever i behov av särskilt stöd?
Metod	Studien är en kvalitativ intervjustudie grundad på intervjuer med sju verksamma idrottslärare i grundskolan. Vi har även använt oss av relevant litteratur samt viss forskning inom området för att svara på givna frågeställningar.
Material	Intervjustudier samt litteraturstudie.
Resultat	Resultatet visar hur idrottslärare upplever, arbetar och verkar med elever i behov av särskilt stöd. Definitionen av vilka dessa elever är, varierar. Alla intervjuade lärare hade elever i behov av särskilt stöd i sin idrottsundervisning. Förklaringar och faktorer presenteras om hur de arbetar med dessa elever, vad de skulle vilja bli bättre på, samt samspelet och samarbetet med andra pedagoger i skolan.
Betydelse för läraryrket	Nya infallsvinklar på hur man bedriver idrottsverksamhet med elever i behov av särskilt stöd.

Förord

Vi bestämde oss tidigt i vår utbildning att vi skulle skriva uppsatsen ihop eftersom vi båda har exakt samma ämnesval, Engelska-Idrott/Hälsa samt Specialpedagogik. Vi var också överrens om att vi ville ta upp ämnet idrott och hälsa, ur ett specialpedagogiskt perspektiv. Sen att vi även känner varandra sen tidigare gjorde det mycket lättare, trevligare och mer trovärdigt att skriva ihop.

Att ta reda på hur idrottslärare arbetar med och omkring elever, med särskilt stöd, blev vår huvudsakliga uppgift. Detta tyckte även vår handledare var ett intressant val att forska inom.

Vi vill skänka ett stort tack till de berörda idrottslärare som var vänliga att ställa upp på våra intervjuer, för att ge oss underlag inför uppsatsskrivandet. Vi vet hur mycket ni har att göra och hur viktigt Ert uppdrag är, samt Ert brinnande intresse kring hur man ska jobba med elever i behov av särskilt stöd.

Genom detta arbete har vi fått en förändrad och tydligare syn på hur det arbetas med elever i behov av särskilt stöd inom idrotten.

Vi har fått många nya idéer om hur vi kan arbeta med elever på idrottsundervingen och i idrottsplaneringen.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställning	2
3. Litteraturgenomgång	3
3.1 Idrottslärares roll förr - ett historiskt perspektiv	3
3.2 Idrottslärares roll nu – ett perspektiv av idag	4
3.3 Barns hälsa	4
3.4 Elever i behov av särskilt stöd	5
3.5 Styrdokument	7
3.5.1 Salamancadeklarationen	8
3.6 Forskning om idrott	8
4. Metod	10
4.1 Urval och bortfall	10
4.2 Genomförande och bearbetning	12
4.3 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet	12
4.3.1 Validitet	12
4.3.2 Reliabilitet	12
4.3.3 Generaliserbarhet	13
4.4 Etiska aspekter	13
5. Resultat	14
5.1 Definition av elever i behov av särskilt stöd	14
5.2 Att arbeta med elever i behov av särskilt stöd?	15
5.3 Faktorer som har betydelse i idrottslärares verksamhet när det gäller arbetet med elever i behov av särskilt stöd.	16
5.4 Olika sätt som idrottslärarna säger sig samarbeta med specialpedagoger och andra pedagoger kring elever i behov av särskilt stöd.	18
5.5 Resultatsammanfattning	19
6. Diskussion	20
6.1 Metoddiskussion	20
6.2 Diskussion	20
6.3 Didaktiska slutsatser	24
Referenser	25
Bilaga	

1. Inledning

Den svenska skolan är offentlig och därmed öppen för alla elever, oavsett bakgrund och vilka förutsättningar elever har. På så sätt måste skolan ha en stor flexibilitet för att kunna bemöta elevernas olikheter och erbjuda individanpassad undervisning. Alla elever har rätt till utbildning som är utstakad utifrån deras egna behov, oavsett kompetens. I Lpo 94 står att läsa: ”Alla som arbetar i skolan skall hjälpa elever i behov av särskilt stöd och samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande” (Lpo 94, 2001:12). Skolans uppgift blir att skapa en undervisningsform som anpassas utefter elevernas behov och utveckling.

I kursplanen för Idrott och hälsa står det att elever behöver få kunskap om hur regelbunden fysisk aktivitet påverkar deras välbefinnande, som vidare kan påverka elevernas psykiska och sociala förmåga positivt. Det mest grundläggande syftet är att ge eleverna förutsättningar att kunna delta på idrottsundervisningens olika aktiviteter utefter deras individuella förmåga och kunskap, samt utveckla samarbetsförmåga, gemenskap i grupp, få en ökad förståelse för andra människor och visa respekt. (Kursplaner och betygskriterier, 2000:22)

Vi har själva upplevt otillräcklighet i vårt arbete som lärare inom idrott och även talat med kollegor som tycker samma sak- att man inte har tid och att man inte räcker till för att hjälpa elever i behov av särskilt stöd. Många gånger får inte läraren tillräckligt med information gällande elever i behov av särskilt stöd. Det är viktigt för oss som lärare att kunna möta varje elevs behov utifrån de förutsättningar som eleverna har. Skolan fördelar resurserna i första hand till kärnämnen, inte till att hjälpa elever i behov av särskilt stöd inom idrotten. Det är vårt uppdrag att se till att alla elever är delaktiga i idrottsundervisningen oavsett om de behöver stöd eller inte. Det är lika essentiellt för oss som idrottslärare som för vilken annan lärare som helst, oavsett ämne, att hjälpa dessa elever på bästa sätt oavsett hinder.

Idrottslärare måste anpassa aktiviteterna till gruppsammansättningen och inte tvärtom. Läraren måste se till att deltagandet blir rimligt för alla parter oavsett hinder. Man måste se till att det finns en balans mellan de som är med och den optimala förmågan hos varje enskild elev och den aktuella aktivitetens syfte. Tanken är att aktiviteten skall förändras så lite som möjligt, för det skall samtidigt vara en utmaning och meningsfullt för de andra eleverna så att man inte tappar syftet på vägen. Det är en ständig kamp för att få alla bitar på plats.

Utifrån tidigare erfarenhet i skolan samt från vår verksamhetsförlagda utbildning (VFU-lärarytbildningen) har vi upplevt att många elever i behov av särskilt stöd glöms bort, eller inte får sina behov tillgodosedda på idrotten. Vår intention med denna uppsats är att undersöka hur verksamma lärare inom idrott och hälsa ser på elever i behov av särskilt stöd.

För oss är det självklart att skriva om ämnet idrott och hälsa i ett specialpedagogiskt perspektiv eftersom vi båda har dessa ämnesinriktningar i vår lärarytbildning. Vidare vill vi väcka ett intresse för hur idrottslärare arbetar med och vill arbeta med elever i behov av särskilt stöd.

2. Syfte och frågeställning

Det övergripande syftet med detta arbete är att undersöka hur sju idrottslärare säger sig arbeta med elever i behov av särskilt stöd.

Följande frågeställningar är avsedda att precisera syftet:

Hur definierar idrottslärarna elever i behov av särskilt stöd?

Hur säger idrottslärarna att de arbetar med elever i behov av särskilt stöd?

Vilka faktorer menar idrottslärarna har betydelse i deras verksamhet när det gäller arbetet med elever i behov av särskilt stöd?

På vilka sätt säger idrottslärarna att de samarbetar med specialpedagoger och andra pedagoger kring elever i behov av särskilt stöd?

3. Litteraturgenomgång

Nedan kommer litteratur som kan anses relevant för studien att presenteras. Inledningsvis redogör vi för idrottslärares roll ur ett historiskt perspektiv där efterföljande rubrik belyser idrottslärares roll i dagens skola. Därefter belyses hur definitionen av elever i behov av särskilt stöd görs. Slutligen belyses vad styrdokument och forskning säger om ämnet.

3.1 Idrottslärares roll förr - ett historiskt perspektiv

Här kommer vi att ta upp hur idrottslärares roll har sett ut och förändrats genom tiden.

Annerstedt m.fl. (2001) skriver att den första gymnastiklärarrollen präglades till stor del av Per-Henrik Ling. Han lade den första grunden till gymnastiken som senare kom att benämnas "det lingska gymnastiksystemet" som bedrevs runt om på skolorna i landet under 1800-talet, där gymnastiken var stel och militärisk och där man delade upp varje rörelse i långa moment. Gymnastikläraren följde exakt varje övning till punkt och pricka, där de kommenderade ut övningarna.

Annerstedt (2001) menar att den gymnastik som gymnastiklärarna bedrev var väldigt formbestämd och eleverna blev korrigerade individuellt om de gjorde någon form av avvikelse utifrån hur det skulle se ut. Det arbete som idrottslärarna gjorde ute på skolorna var att tillämpa fristående, stela och drillbetonade övningar utifrån kommando för stora grupper och det var inte ovanligt att man hade så stora grupper som uppemot 200 elever.

Annerstedt m.fl.(2001) skriver vidare att på 1900-talet började en förändring att ske, man började byta ut en del av linggymnastiken mot lek och det som vi idag kallar idrott. Man försökte gå ifrån de stela rörelserna för att vidare gå över till ett mer naturligt och rytmiskt rörelsesätt.

Carlsen (1989) skriver att under 1940-talet ifrågasattes den vetenskapliga lingska grunden av en man som hette Johannes Lindhard, professor i fysiologi. Han ansåg att den gymnastik som man bedrivit på skolorna runt om i Sverige inte var vetenskapligt beprövad och han ansåg också att den inte var särskilt nyttigt för eleverna. Han ville att hälsa, kondition och styrka skulle vara det man fokuserade på under gymnastiklektionerna. Gymnastiklärarna skulle få eleverna att svettas, det var ett nytt motto. Idrottslärares roll blev nu också påverkad av olika tävlingsidrotter och av idrottsföreningar. Lektionerna skulle ge eleverna utmaningar och vara spännande samtidigt som de inte fick vara för svåra så att alla kunde vara med.

Rhöse (2003) beskriver att under 1940-talet var man väldigt noga med lärarens personliga egenskaper vad det gällde utbildning. Det man tittade på var att läraren skulle besitta en god undervisningsförmåga och att kunna vara disciplinär. Disciplin ansågs vara en central del i lärarrollen och eleverna skulle disciplineras inför kommande yrkesliv.

3.2 Idrottslärares roll nu – ett perspektiv av idag

Under denna rubrik vill vi ta upp hur idrottslärares roll har förändrats från förr och hur rollen ser ut idag i det dagliga arbetet.

Annerstedt m.fl. (2001) skildrar hur idrotten har förändrats och dagens målsättning i ämnet idrott/hälsa är stor och innehållet är brett. Olika sporter och aktiviteter skall få plats inom lektionsramen där också begreppet hälsa kommer in som en viktig del i undervisningen. Eleverna har fått ett ökat ansvar både gällande utformningen och gällande innehållet, där det inte finns lika många lärarstyrda lektioner idag som det gjorde förr. Eleverna får vara med och påverka sitt eget lärande utifrån lokala kursplaner och läroplaner. Ämnet idrott har alltid kopplats ihop med hälsa. Förr sa man att linggymnastiken var en hälsofostrande kroppsövningsform utifrån ett vetenskapligt, rationellt perspektiv. Avsikten med dagens idrottsundervisning är att eleven förstår varför man skall ha idrott för att uppnå en god hälsa. Det blir en total livsstil, rör du på dig mår du bättre.

Vidare skriver Annerstedt m.fl. (2001) att ämnet idrott kan ge en kompetens som är nödvändig och väldigt viktigt för att kunna leva ett rikt och lyckligt liv. Att kunna ge dessa barn och ungdomar kunskaper och erfarenheter om hur viktigt det är att kunna delta och finna någon form av aktivitet, som gör att de kan utöva sitt intresse utanför skolan, är idrottslärares viktigaste uppgift.

Larsson och Redelius (2004) skriver om en intervjustudie som visar på hur idrottsämnet har förändrats och hur idrottslärare ser på ämnet. Idrottsläraren av idag anser sig låta eleverna vara mer delaktiga i undervisningen och i lektionsplaneringen än tidigare. Sedan Lpo94 kom till, anser de flesta av de intervjuade att rollen av att som idrottslärare där man på ett snyggt och korrekt sätt skulle lära eleverna olika moment inom idrotten, har förändrats till att man idag låter eleverna vara med och styra lektionerna där det huvudsakliga målet är att få alla elever att vara aktiva och delta i undervisningen. Den lustfyllda känslan att röra på sig är viktig, där kommer också leken in och att fokus på prestation har gått över till hälsa och rörelse.

Rydberg & Sjöholm (1994) hävdar att eleverna ska känna att de är respekterade och accepterade, att få tilltro till sig själva – trygghet. Idrottsläraren av idag skall låta eleverna vara delaktiga i planeringsprocesser hur innehållet i idrottslektionerna ska läggas upp. De bjuder in till diskussion där både målsättning och kunskap sätts i fokus, allt i realitet utifrån varje enskild elev.

Johansson och Skiöld (2000) hävdar att idrottsläraren alltid ska vara sig själv för att visa och lära eleverna att man ska trivas med att vara sig själv. Att man är rättvis och lyhörd och att man ser alla elever. En bra lärare ser alla i gruppen och försöker lösa problem som uppstår på bästa sätt, men också att läraren sätter tydliga gränser och visar klart och tydligt vad som är acceptabelt eller inte. Idag talas det om den reflekterande läraren, den som har elevernas bästa i fokus.

3.3 Barns hälsa

Statens Folkhälsoinstitut (2007) skriver att under de senaste åren har barns hälsa försämrats, både vad det gäller den fysiska och psykiska hälsan. Många utredningar visar att fler barn känner sig stressade och ofta har ont i magen eller har huvudvärk. Andelen överviktiga ungdomar har ökat från 7 till 18 procent de senaste 30 åren och antalet barn med fetma har

ökat från 1 till 4 procent under lika många år. Studier tyder på att barn/ungdomar med tidig övervikt riskerar att hamna i riskzonen för hjärt- och kärlsjukdomar, samt för åldersdiabetes. För vårt samhälle i framtiden måste vi försöka vända denna trend, på grund av att det kan ha en avgörande betydelse. Gör man insatserna tidigt för barn och ungdomar idag, kan det innebära en bättre folkhälsa i framtiden. Den enskilde får en större livskvalitet och även mindre sjukhuskostnader, som i sin tur leder till en följd av färre hjärt- och kärlsjuka. När det gäller barns och ungdomars fysiska och psykiska hälsa så har idrottsrörelsen en viktig roll. I och med att barnen aktivt rör på sig i skolan får de en bättre kondition, och därmed en gemenskap och en stimulerande sysselsättning för att må bättre. Skolidrotten har en betydelsefull roll för att förbättra barnens hälsa. Idag gör man ett försök att öka antalet idrottstimmar i skolan. Jämför man med övriga Europa så har Sverige lägst antal idrottstimmar. Samspelet mellan skolidrotten och idrottsrörelsen måste öka för att vi genom skolidrotten kan nå barn/ungdomar att bli mer aktiva i någon form av idrottsrörelse på sin fritid. Det är inte bara på idrottstimmarna som man måste behärska rörelse och fysisk aktivitet, utan det är lika viktigt att även andra ämnen som till exempel elevens val kan användas till aktivitet. Vi måste alla gemensamt på skolan sträva mot samma mål.

Nationellt centrum för främjande av god hälsa hos barn och ungdomar (NCFF, 2006) måste utifrån skolans övergripande mål och riktlinjer stötta skolor i deras arbete med en ökad fysisk medvetenhet och att även tillgodose andra möjligheter till hälsa i skolans verksamhet.

”Barnens lärande påverkas såväl av undervisningen, skolans kultur och miljö som av andra elevers och vuxnas förhållningssätt och beteende. Därför är det nödvändigt att hela skolans verksamhet genomsyras av samma budskap och förhållningssätt. Både kunskapsinläring och god skolmiljö är därför viktiga. (2006:6)

3.4 Elever i behov av särskilt stöd

Skolverket (2003) skriver om att elever i behov av särskilt stöd har ökat och blivit fler i skolan idag. Genom specialpedagogikens utveckling har det blivit nödvändigt att förstå kunskap som är knuten till individer och diagnostiserade syndrom. Det räcker inte att man har en förståelse och en utveckling av den specialpedagogiska verksamheten. Den ökning som har blivit med elever i behov av särskilt stöd kan ha många orsaker. Många elever har olika typer av sociala problem både på fritiden och i hemmet, vilket då kan påverka deras skolsituation. De samhällsförändringar som görs påverkar bilden av eleverna på olika sätt. Samhällsförändringarna ställer i sin tur krav på skolan, att skolan skall kunna förändra och möta elever med både ett nytt arbetssätt och ett nytt innehåll. Ytterligare kan kommunernas sparande vara en annan orsak till att man synliggör elevernas problem på ett annat sätt. I en miljö med goda resurser behöver färre elever särskilt stöd. De besparingar som har utförts de senaste åren har drabbat skolans undervisning och framför allt elever i behov av särskilt stöd, i synnerhet de elever som inte har synliga behov.

Persson (2004) menar att målen som skall uppnås i skolan är det som avgör vilka som skall få stöd och vilka som inte skall få det. De här målen är till för att alla skall nå samma mål ungefär samtidigt under en tidsperiod och de barn som inte lyckas nå dessa mål blir barn i behov av särskilt stöd.

Bengt Persson (2004) visar i sitt resultat ifrån SPEKO-projektet att det är två kriterier som är avgörande om en elev har rätt till specialpedagogiskt stöd eller inte. Dessa är allmänna inlärningsproblem och socioemotionella problem. Han menar att inlärningsproblem ofta är relaterade till att eleven har låg begåvning, vilket då i sin tur medför att eleven har svårt att kunna uppnå de krav som skolan ställer. Socioemotionella problem är flera olika typer av störningar hos eleven. En orsak kan vara att eleven inte når upp till de krav som skolan ställer. Persson menar vidare att elevernas svårigheter inte grundas på den sociala tillhörigheten, kön eller begåvning, utan på de krav skolan ställer på eleven och om eleven orkar leva upp till dessa.

Kadesjö, (2001) menar att de elever som främst är i behov av särskilt stöd är de elever som har läs - och skrivsvårigheter, men också de elever som har koncentrationssvårigheter som då ofta har fått en diagnos. Många lärare anser att elever har svårt att koncentrera sig, men att det egentligen är ett uttryck som de använder för att benämna olika beteenden. Vidare menar Kadesjö att det finns två kategorier som man kan dela in dessa svårigheter i, stora och varaktiga koncentrationssvårigheter samt även situationsbundna, det vill säga sekundära och primära svårigheter. De sekundära svårigheterna är en följd av den uppväxtmiljö barnet har omkring sig, det kan vara brister eller stressfaktorer omkring barnet under deras uppväxt. Kan man lösa dessa problem så brukar inte barnet ha några direkta svårigheter. Vissa barn kan ha svårt att koncentrera sig i en del situationer men inte i andra.

Kadesjö (2001) anser vidare att primära svårigheter är ett bekymmer som ständigt kommer tillbaka i elevens vardag och även för föräldrar och lärare kring eleven. Koncentrationssvårigheterna visar sig i de flesta situationer som berör eleven. Allt som eleven gör och tänker är det som styr eleven till stundens ingivelse, det kan försvåra aktivitetsnivån till vad situationen kräver. Eleven kan också ha svårt att kunna följa och ta in enkla instruktioner, vilket också kan medföra andra problem såsom olika störningar, problem med motorik, språk och kognitiva funktioner.

Andersson (1999) skriver om elever i behov av särskilt stöd, att de kan vara diagnostiserade och att under 1990-talet började denna ökning ta form. Allt fler elever blev diagnostiserade, dels för att få experternas bedömning av elever med dolda funktionsnedsättningar och dels för att kunna få en ökad förståelse för avvikelserna. Andersson (1999) menar vidare att det är en intressant fråga vad diagnoserna leder till, i skolans undervisning. Man vill hitta ett problem hos den enskilde individen för att kunna förklara skolsvårigheterna med hjälp av en diagnostisering. Vidare hävdar Andersson (1999) att om man istället letar efter orsaker kring elevens sociala miljö, utanför skolan, så kan även detta förklara elevens svårigheter i skolan. Problem är något som uppstår i samspelet mellan individ och miljö, problemen kan uppstå i ett möte med elevens behov och hur omgivningen runt omkring kan tillfredsställa dessa behov. En diagnos kan också ge en förklaring till olika problem man har i skolan, vilket kan medföra en lättnad för inblandade, samtidigt som det också kan vara jobbigt att få en "stämpel" på sig.

Skolverket (2003) skriver gällande elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utveckling – elever i behov av särskilt stöd, att man inte bör placera in elever i någon enhetlig eller klart avgränsande grupp. Problem eller svårigheter hos barn kan vara tillfälliga och övergående.

3.5 Styrdokument

I Lpo 94, (2001) står det att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättning och behov, där undervisningen ska utgå ifrån elevernas tidigare kunskaper och nuvarande, bakgrund samt språk för att kunna uppmuntra och främja eleverna till fortsatt lärande.

”Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den skall med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling... Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.” (Lpo 94, 2001:4)

Det är skolans uppgift att se till att utbildningens mål är tydlig och klar till både elever och till föräldrar, visa på de rättigheter och skyldigheter elever och föräldrar har och visa vilka skolans krav är. Ett utav skolans strävande mål är att försöka vara en social gemenskap som ger eleverna vilja och lust att lära samt ger trygghet, allt detta i lek och skapande arbete.

Skollagen (Skolverket, 2000) säger att utbildning inom varje skolform ska vara likvärdig var än den anordnas. Detta betyder dock inte att man måste följa samma mall för hur undervisningen ska utformas eller hur resurser ska fördelas. I skolans uppgift ligger att ta tillvara på varje enskild individs behov och förutsättning och för de elever som av något skäl har svårigheter att nå målen skall skolan ta extra ansvar för, vilket då innebär att undervisningen i skolan aldrig kan utformas lika för alla elever.

I kursplanen för idrott och hälsa står det att läsa:

Skolan skall i sin undervisning i idrott och hälsa sträva efter att eleven

- utvecklar sin fysiska, psykiska och sociala förmåga samt utvecklar en positiv självbild,
 - utvecklar kunskap om vad som främjar hälsa,
 - utvecklar en god kroppsuppfattning och kunskaper som gör det möjligt att se, välja och värdera olika former av rörelse ur ett hälsoperspektiv,
 - stimuleras till ett bestående intresse för regelbunden fysisk aktivitet och tar ett ansvar för sin hälsa,
 - utvecklar och fördjupar sin rörelseförmåga, och lust att röra sig samt stimuleras att ge uttryck för fantasi, känslor och gemenskap,
 - utvecklar förmågan att leka, motionera och idrotta på egen hand och tillsammans med andra,
 - utvecklar kunskaper att kritiskt bemöta missförhållanden som kan förekomma i samband med olika typer av fysiska aktiviteter samt ges förutsättningar till ett personligt ställningstagande i idrotts- och hälsofrågor,
 - utvecklar förmågan att organisera och leda aktiviteter,
 - får inblickar i idrottens och friluftslivets historia samt lär känna olika former av lekar, danser och idrottsformer i olika kulturer,
 - utvecklar kunskaper om handlande i nöd- och katastrofsituationer.
- (Kursplan och betygskriterier, 2000:22)

3.5.1 Salamancadeklarationen

1994 upprättades en skrift, Salamancadeklarationen, där frågor kring elever i behov av särskilt stöd behandlas och deras rättigheter. Denna deklaration understryker rättigheten för alla barn, i den integrerade skolan, i största utsträckning ska undervisas tillsammans, oberoende av förutsättningar, eventuella svårigheter eller inbördes skillnader. Skolan måste erkänna och tillgodose alla sina elevers olika behov och skapa utrymme för både olika inlärningsmetoder och inlärningsstemon och då ge alla en kvalitativt bra undervisning genom lämpliga kursplaner, organisatoriska ramar, pedagogiska metoder, resursanvändning och samarbete med lokalsamhället. Utifrån varje barns enskilda behov och förutsättningar ska också skolan kontinuerligt ge stöd och erbjuda tjänster som kan hjälpa barnet i sin utbildning. (Svenska Unescorådet, 2006).

3.6 Forskning om idrott

Skolverkets studie (2006) visar att idrottslektioner ofta upplevs som problematiska på grund av att undervisningen inte anpassas till elevernas behov. Undersökningens syfte var att analysera och beskriva den tillgänglighet som fanns till utbildningen. Man valde ut fyra olika kommuner som var lika stora där en kommun hade minst en gymnasieskola. Skolorna valde själva ut de elever som skulle ingå i studien över hundra intervjuer gjordes, kommunerna kontaktades via brev och de flesta var väldigt positiva till att delta. De personer som blev intervjuade var tjänstemän, politiker, rektorer, arbetslag och elever, man gjorde också observationer i gruppum, i klassrum och på raster. Det resultat som man fick var att man skiljer på fysiska funktionshinder och "mindre synliga funktionshinder". Det är framförallt de mindre synliga funktionshinder som vi syftar på i denna uppsats. Av intervjuerna som gjordes så framkom det att pedagogerna ansåg att det är viktigt att arbeta med elevernas självbild. Lärarna tyckte också att det var svårt med betygssättning på dessa elever. Eleverna själva var väldigt kritiska när det gällde idrottslektionernas upplägg. De tyckte inte att lärarna kunde anpassa undervisningen och att många hade blivit utstötta av klasskamrater utan att lärarna hade åtgärdat detta.

Barnombudsmannens rapport "Många syns inte men finns ändå" (2002) har i sin undersökning konstaterat att barn med något funktionshinder blir uteslutna från idrottsundervisningen trots att skolornas ambition är att ha en inkluderande pedagogisk organisation. I rapporten framgår också av eleverna att 36 % av rörelsehindrade barn inte är med i alla ämnen. Av de elever som har DAMP/ADHD är det 26 % som inte är med, det är främst i idrott, SO och NO. Barnen med rörelsehinder är heller inte med på musik, bild och slöjd. Av de kommentarer som eleverna har gjort i denna rapport så får eller kan de inte vara med.

Myndigheten för skolutveckling (2005) hade fått ett speciellt uppdrag att stötta och följa skolornas arbete genom att genomföra de förändringar som man hade gjort i Lpo 94 (2001) samt också i Lpf 94 (2001) där syftet var att skolan skulle stärka sitt ansvar och kunna erbjuda daglig fysisk aktivitet. I rapporten beskriver man hur viktigt det är med daglig fysisk aktivitet och att det skall vara en naturlig del av dagen inte bara under skoltid utan hela livet. Den fysiska aktiviteten behöver inte bara vara på en särskild utsatt tid utan kan även ingå i andra ämnen förutom på idrottslektionerna. Larmrapporten tar också upp om hur barns hälsa försämrats. Barn rör på sig mindre, väljer oftare stillasittande aktiviteter som till exempel datorer och de ökar i vikt. Skolan har en viktig uppgift här menar man genom att försöka nå

alla elever med fysisk aktivitet och att de aktiviteter man gör, måste göras utifrån en medvetenhet baserat på värderingsfrågor, bakgrund, genus och inflytande. En stor vikt skall läggas vid att införa fysisk aktivitet utan att kraven på betyg och prestation skall ligga i fokus. Fokus skall ligga på lust, lek och att eleverna skall känna sig kreativa och att alla barn skall kunna vara med.

4. Metod

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ intervjumetod för att genomföra denna studie. I följande kapitel kommer vi att presentera vårt val av metod och forsknings-/intervjufrågor, urval och bortfall, bearbetning och genomförande. Redogörelse sker av analysmetod, undersökningens validitet, reliabilitet och generaliserbarhet, samt forskareetik. Vi belyser olika intervju metoder och varför vi har valt den metod vi har gjort.

Enligt Patel & Davidson (2003) är kvalitativa metoder kontra kvantitativa metoder lika bra. Båda är ju endast metoder för att samla in och tolka frågeställningar och upplysningar. Det som kan vara avgörande för valet av tillvägagångssätt kan bero på hur frågeställningen ser ut, vilka resultat som svarar bäst mot syftet, samt de resurser och den tid som finns att tillgå. Skillnaden mellan kvalitativ och kvantitativ metod är att den senare gör om informationen till statistik och siffror, medan den kvalitativa metoden tolkar och redovisar de intervjuades svar. Anledningen till att vi valde att använda oss av en kvalitativ intervjumetod var att vi ville få fram lärarnas tankar, förhållningssätt, värderingar samt hur de resonerar om pedagogik och elever i behov av särskilt stöd.

Kvale (1997) menar att en kvalitativ intervju är att föredra, då syftet är att få en ökad förståelse för hur de intervjuade resonerar, tänker och upplever där intervjun på förhand är planerad med ett antal bestämda frågor, med möjlighet att vara flexibel och ändra frågorna, för att underlätta intervjun.

Stukát (2005) hävdar att intervjumetoder har den fördelen att man får en klarare och djupare förklaring, förståelse, och för de intervjuades åsikter. Man kan tydliggöra intervjufrågorna på ett annat sätt, så att alla förstår frågorna och också få igång en diskussion på ett lätt och övergripligt sätt. En nackdel är dock att man kan ställa ledande frågor för att få fram det svar man söker. Då blir inte rapporten objektiv utan visar bara på våra egna resultat och syften.

4.1 Urval och bortfall

Intervjuerna är gjorda på 3 olika skolor, en skola mot de tidigare årskurserna, och fem på skolor mot de senare årskurserna. En intervju genomfördes på en specialstödskola. Intervjuerna skedde med både manliga och kvinnliga pedagoger inom ämnet Idrott och Hälsa, 3 kvinnor samt 4 män, med mycket olika bakgrund. Det finns de med 30 års yrkeserfarenhet, de som har jobbat 5-15 år samt någon som är helt ny. Alla pedagoger var utbildade mot de äldre åldrarna. Inledande kontakt skedde med ett telefonsamtal eller ett vanligt samtal, öga-mot-öga, där vi frågade om de kunde tänka sig att bli intervjuade utav oss. Sedan skickades intervjufrågorna via e-post. Från början var det åtta stycken tillfrågade, men en valde att avstå på grund av tidsbrist.

För att tydliggöra resultatet av de intervjuade lärarna väljer vi att benämna dem lärare A-G, oavsett inbördes ordning.

- Lärare A: Läraren är utbildad högstadie- och gymnasielärare i Engelska och Idrott/Hälsa, med examen i januari 2008. Just nu arbetar läraren på en högstadieskola.
- Lärare B: Läraren är utbildad gymnasielärare i Matematik och Idrott/Hälsa. Läraren arbetar och har varit verksam i fem år på en högstadieskola. Lärare har även arbetat parallellt på Komvux, med enbart matematikundervisning.
- Lärare C: Läraren är utbildad idrottskonsult med komplettering pedagogik. Arbetar med grundskolans senare åldrar och visstid på ett fotbollsgymnasium, verksam i sju år hittills.
- Lärare D: Lärare är utbildad mot de senare åldrarna med gymnasiekompetens i ämnet Idrott/Hälsa, och högstadiekompetens i Engelska och Specialpedagogik. Arbetar idag på en högstadieskola, har arbetat som lärare i drygt två år.
- Lärare E: Läraren är utbildad 4-9 lärare i Engelska och Idrott/Hälsa. Läraren har varit verksam som lärare i mer än 30 år. Arbetar idag på en högstadieskola där det inte är integrerad undervisning inom Idrott/Hälsa. Flickor för sig och pojkar för sig, om det inte är friluftsdagar eller turneringar.
- Lärare F: Läraren är utbildad 4-9 lärare med behörighet i Matematik samt Idrott och Hälsa. Läraren har varit verksam i skolan i 22 år, de sista 10 åren på högstadiet. Arbetar på en högstadieskola där det inte är integrerad undervisning inom Idrott/Hälsa utan flickor för sig och pojkar för sig om det inte är friluftsdagar eller turneringar.
- Lärare G: Läraren är nyutexaminerad 4-9 lärare med behörighet i Svenska och Idrott/Hälsa. Har arbetat en termin på vanlig skola men jobbar nu på en specialstödskola för elever i behov av särskilt stöd. Avdelningen läraren har elever på mellanstadiet.

4.2 Genomförande och bearbetning

Intervjuerna har gjorts både var för sig och ihop. På specialstödskolan genomfördes intervjun av en person. Intervjufrågorna hade intervjupersonen fått några veckor i förväg för att de skulle kunna förbereda sig på bästa sätt. Platsen för intervjuerna var på de olika pedagogernas arbetsplatser, oftast i ett tyst arbetsrum, där vi kunde få vara ostörda.

Den planerade tidsåtgången för varje intervju låg på ett maximum av 60 minuter men en del intervjuer gick fort och en del långsamt. Intervjuerna spelades också in på band och därefter skrevs de ner på papper, allt utifrån de givna intervjufrågorna. Vi hade också anteckningsblock för stödnoteringar.

4.3 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

4.3.1 Validitet

Validitet enligt Patel & Tebelius (2003) innebär att forskaren försöker säkerställa att han/hon verkligen mäter det som avses att mätas i undersökningen. Även om man har ett bra mätinstrument (hög reliabilitet) så är det inte säkert att det är tillräckligt för att validiteten skall vara hög; det kan vara så att man har mätt fel saker. Stukat (2005) menar att validitet kan vara svårfångat och mångtydigt men det är ändå grundläggande för undersökningens värde. Det som är viktigt är att man måste fråga sig själv flera gånger om det man undersöker verkligen är det som man vill undersöka? Vi anser att studien har tillfredsställt de krav validiteten ställer för en vetenskaplig uppsats då vi mätte det vi avsåg att mäta, intervjufrågorna följdes intervjufrågor och att transkriberingen skedde objektivitet.

Fördelen med att göra de flesta intervjuerna tillsammans var att vi kunde komplettera varandras frågor, sidospår, och funderingar över oklarheter – det blev en naturlig avlastning. Nackdelen med detta är dock att man får olika papper och svar, eftersom man skriver utifrån egna tolkningar och från vad man hör. Det fanns vidare en ovana att använda diktafon, vilket gjorde att det kändes nervöst både för oss som intervjuade samt för de lärare vi intervjuade där de kände sig osäkra på vad de skulle svara och hur det skulle låta.

4.3.2 Reliabilitet

Reliabilitet innebär att ett mått av trovärdighet ska uppnås i studien och om detta inte kan erhållas eller uppnås måste forskaren försäkra sig om att undersökningen uppnår tillförlitlighet på andra grunder. Reliabiliteten visar om studien är tillförlitlig eller inte. Olika faktorer kan påverka undersökningen, vilket i sin tur kan påverka studiens reliabilitet. Respondenten kan av olika orsaker ge missvisande svar, till exempel stress, trötthet, ointresse och brist på förberedelser Stukat (2005) menar att respondenten kanske inte uppfattar frågan så som den var menad – att tolkningarna av deras svar kan göra studien otillförlitlig. Att två personer kunde medverka till tolkningen av intervjun, de uttryck som intervjupersonen uttryckte under tiden, kändes trovärdig

Genom att informera, de lärare vi tänkte intervju, om både undersökningens syfte och intervjufrågor (genom mailutskick några veckor innan intervjun) har vi försökt minska feltolkningar. Under pågående intervjuer med våra lärare har vi kunnat fråga hur de menar, vilket minskar misstolkningar. Vi har även ökat reliabiliteten och exaktheten genom att

använda oss av en diktafon för inspelning. Detta har gjort att vi efter intervjuerna kunnat avlyssna samtalet för att på så sätt även här minska misstolkningar.

Den litteratur vi använt oss av menar vi vara av varierad reliabilitet, då vi använt oss av flera källor, såsom böcker, Internet, rapporter, artiklar och andra studenters examensarbete. De böcker vi har bearbetat anser vi som mest tillförlitliga eftersom vi vet att författarna har stor erfarenhet inom området. Källor och information på Internet, som vi använt oss av, anser vi vara mindre pålitlig eftersom vi inte kan kontrollera innehållets sanningshalt. När det gäller tidigare forskning inom ämnet är den tunn och vi har inte kunnat känna någon direkt reliabilitet till de funna fakta.

4.3.3 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet innebär att svaren kan generaliseras eller om de bara gäller för den grupp som ska undersökas. De faktorer som kan påverka studiens generaliserbarhet kan vara om bortfallet i undersökningsgruppen är för stort, hur många personer som ingår i undersökningsgruppen samt urvalet av respondenter. (Stukát, 2005). I vår studie har vi intervjuat ett fåtal lärare och inte en stor elevgrupp, därmed kan det vara svårt att generalisera.

4.4 Etiska aspekter

Enligt Vetenskapsrådet (2006) är grunden för forskningsetik forskarens egna etiska ansvar där forskningen bör handla om relevanta och väsentliga frågor där forskaren har det yttersta ansvaret beträffande forskningens kvalitet och moraliska godkännande. Det finns fyra huvudkrav för dessa forskningsetiska frågor och de är informationskravet, konfidentialitetskravet, samtyckeskravet samt nyttjandekravet:

- Informationskrav innebär att intervjuaren ska tala om för respondenterna att medverkan är frivillig, undersökningens syfte och hur den ska användas.
- Konfidentialitetskravet innebär att uppgifter om respondenterna ska behandlas så att ingen obehörig kan ta del av dem.
- Samtyckeskravet gör att respondenterna själva kan få välja villkor på och hur de skall samverka.
- Nyttjandekravet innebär att man informerar respondenten om att de uppgifter som kan komma fram i studien endast behandlas utifrån forskningens syfte. Vi har valt att skydda våra respondenters identitet genom att inte lämna ut uppgifter rörande arbetsplats och kommun, inte heller har vi använt oss av något som kan avslöja deras identitet. Våra respondenter är benämnda A-G, där kravet från dem alla vara att inga namn fick nämnas eller något som kunde röja på vilken skola de arbetade eller i vilken kommun de höll till. Ytterligare ett krav var också att intervjuerna endast fick användas i studien.

5. Resultat

I detta avsnitt kommer vi att redovisa resultatet från de sju intervjuer, vilka vi genomfört på olika skolor i Västsverige. Vi har valt att presentera resultatet i fyra områden utifrån syfte och frågeställning.

5.1 Definition av elever i behov av särskilt stöd.

5.2 Att arbeta med elever i behov av särskilt stöd.

5.3 Faktorer som har betydelse i idrottslärares verksamhet när det gäller arbetet med elever i behov av särskilt stöd.

5.4 Olika sätt som idrottslärarna säger sig samarbeta med specialpedagoger och andra pedagoger kring elever i behov av särskilt stöd.

5.1 Definition av elever i behov av särskilt stöd

Alla intervjuade lärare anser att skolan är dålig på att identifiera de flesta barn i behov av särskilt stöd. De menar att det är många elever som aldrig får sitt individuella behov av särskilt stöd tillgodosett. Här talar de flesta lärarna om att idrotten är så specifik i sin genre, att många elever som har svårigheter, väljer bort att delta på dessa lektioner. Lärarna uppmärksammar elever som inte deltar, med att ha en direkt uppföljning/samtal med eleverna om varför de inte är med på lektionerna. Många gånger kan mörkertalet vara mycket större om man inte upptäcker dessa elever tidigt, säger sju stycken lärare.

Har mina elever varit borta mer än 2 ggr i följd på mina lektioner, tar jag ett samtal med denna elev för att kolla upp om det är något problem. (Lärare C)

En elev i behov av särskilt stöd kan vara en elev som kommer ifrån eller har ett dåligt hemförhållande, eleven har övervikt eller undervikt, omotivation, rädsla för att vara i grupp, rädsla över att visa sin kropp, sned kroppsbild, dålig motorik etc.

Jag tycker att de elever som inte klarar av den vanliga undervisningsformen på något sätt är de som får definiera elever i behov av särskilt stöd. Det finns ju många elever som inte klarar olika delar av motorik, de får man jobba på lite mer då. (Lärare F)

Detta håller de flesta andra lärarna med om också, att det är viktigt att inte bara låta problemet fortgå, att utvärderingssamtal är viktiga. Bland många uttrycks ett intresse av elever i behov av särskilt stöd, även om kunskaperna kring hur man arbetar med elever i behov av särskilt stöd inom just idrotten är olika. Vissa utav lärarna har valt att utöka sin kompetens genom fortbildning inom området barn i behov av särskilt stöd.

Jag fick en utbildning genom min tidigare arbetsplats, där man jobbar utifrån en modell som kallas för Karlstadsmodellen. I och för sig gäller denna modell främst barn med funktionshinder, men den är mycket användbar även i den vanliga skolan, till exempel för de elever som har motoriska problem. Jag tycker själv att jag har ganska bra koll på dessa elever, jag är uppmärksam. (Lärare A)

Några av de intervjuade lärarna talar om de elever som har en fastställd diagnos och därigenom också ofta har större behov av särskilt stöd. Många utav dessa elever går i vanlig klass men har antingen en assistent med sig eller så går de iväg till hjälplektioner.

Ett par av lärarna påpekar att det kan vara svårt att definiera vilka svårigheter det handlar om. Hur man tolkar elevernas svårigheter kan också ha samband med vem som gör denna tolkning menar en av lärarna.

Det kan vara så att de behöver stöd på grund av hemförhållanden, olika sociala problem, skolproblem, eller något handikapp så som dyslexi eller annat. (Lärare G)

Det är ju också en definitionsfråga om det är elever i behov av stöd, eller om det är elever med behov av stöd. (Lärare F)

Jag vet ingenting om mina elever som jag har gällande om de är i behov av särskilt stöd. Det är så dålig information över lag på min skola. Visst märker jag om det är någon som utmärker sig tydligt, men i största allmänhet har jag det lugnt på mina lektioner. De elever som vi vet har diagnos, de har enskild gympa med sina speciallärare. (Lärare E)

5.2 Att arbeta med elever i behov av särskilt stöd?

Flertalet utav de intervjuade lärarna tycker inte att de arbetar på något särskilt sätt gällande elever i behov av särskilt stöd, vilket innebar att under intervjuerna fick de tänka till och gå igenom sitt arbetssätt.

Ofta är det inte på idrottslektionerna dessa elever syns eller behöver stöd, om det inte är barn med grova motorikproblem, men å andra sidan är det ofta kopplat till något mer handikapp vilket ofta gör att just dessa barn inte går i vanlig skola, utan i särskola. (Lärare E)

Lärarna beskriver att de känner sig ensamma i sin yrkesroll, då skolan och dess övriga pedagoger ofta anser att ämnet Idrott och Hälsa inte har samma behov av stöd och resurs, som till exempel kring kärnämnen. Det räcker att se hur man sätter in vikarier på idrotten kontra övriga ämnen, på idrotten kan vaktmästaren slänga in en boll och "passa" eleverna. Det faktum att man är bunden av en speciell lokal, gör det svårare att få in resurstid på gymnastiken, då det ofta är så att en skola får dela på en idrottshall. Detta gör att salen är uppbokad i princip hela tiden. Schemat man får vid terminsstart gör det ofta svårt att hitta andra tillfällen för att ge de elever mer tid som behöver stöd på idrotten.

Om det är så att någon elev behöver extra stöd i idrotten, för att få godkänt då, ser vår rektor till att jag får mer tid till att göra extra tillfällen i idrotten. Då får man extra mycket tid med ett fåtal elever, där man kan punktmarkera hjälpen på ett annat sätt. Man lägger fokus på att eleverna ska kunna klara ett Godkänt i ämnet och skippar överkursen. (Lärare F)

Det där skulle aldrig hända på min skola. Det finns ingen som helst möjlighet att ens tro att man kan ge extra resurs till dessa elever. Det är knappt så att jag får ut min rast varje dag, fast det är klart jag har ju mig själv att skylla. (Lärare G)

I princip alla lärare säger sig arbeta med ett elevorienterat arbetssätt där eleverna under ordnade former får vara med och lägga upp undervisningen/lektionstillfällena. De flesta låter eleverna lämna in önskningar på lektioner, och utifrån dessa önskningar läggs en terminsplanering upp.

I 9 fall av 10 så fungerar detta, eleverna vill oftast samma som jag, ett varierat upplägg på undervisningen ökar elevernas intresse för idrotten – en blandad kompott är det bästa. (Lärare B)

Lärarna menar också att de uppmärksammar vikten av att låta terminsplaneringen vara väl genomtänkt och att man kommer förberedd till varje lektion. Delmoment är viktiga samt olika svårighetsgrad på övningarna, allt för att kunna göra en så rättvis betygsbedömning som möjligt.

Jag delar upp varje moment i 3 delar. En basdel, nivå 1, där alla måste delta aktivt i för att få betyget Godkänt. Sen finns det möjlighet att avancera till nivå 2 och 3 för att kunna få ett högre betyg. De som inte väljer denna väg får alternativa uppgifter i idrottssalen. I volleyboll till exempel lägger jag upp en bas, nivå 1, med enkla regler och grundslagen. För de som vill gå vidare lägger jag in teknikövningar, olika passningsövningar och spelidéer. Eleverna gillar det, det känns som om varje individ får vara med och bestämma. (Lärare F)

5.3 Faktorer som har betydelse i idrottslärares verksamhet när det gäller arbetet med elever i behov av särskilt stöd.

Lärarna talar generellt om bristen på information kring elever i behov av särskilt stöd. Många gånger är det just bristen på information kring överlämnandet som det handlar om, när man tar emot en ny klass. Får man dem i årskurs 7 är det inga problem, säger alla intervjuade lärare. Då brukar överlämnandet vara klockrent från mellanstadiet där eleven har gått. Däremot om man kommer in som ny lärare i årskurs 8, finns det i princip ingen information alls att tillgå. Elevmapparna upplyser dåligt om elever i behov av särskilt stöd, endast de specifika fall där diagnoser finns går att läsa om.

Intresset ligger helt hos dig själv, att söka information om dessa elever. Jag fick själv söka information om de elever jag tyckte betedde sig lite konstigt. Mitt första möte gav i princip ingen information alls. (Lärare B)

Lärarna menar att det är viktigt att helheten kring dessa fungerar på ett bra sätt. Helhet i den bemärkelsen att kommunikationen mellan hem och skola och alla inblandade pedagoger fungerar. Tid är en behövande faktor, att skollädaressen uppmärksammar och ger möjlighet till samtal och möten kring dessa barn. Samarbetet måste fungera för att man ska kunna gå vidare.

Svårigheten är att få tid till att kartlägga dessa elever och framför allt få möjlighet och tid till att ge resurs och att hjälpa dem. (Lärare B)

Kraven på dig som idrottslärare är höga, du måste få allt att klaffa. Du har din sal, dina tider och det finns inget utrymme om något skulle hända. Behöver jag hjälp, går jag till min rektor. Så länge det inte handlar om orimliga krav är han/hon tillmötesgående (Lärare A).

Lärarna använder kursplanen och styrdokumentet för att lägga upp undervisningsupplägget, där några utav dem har uppmärksammat hur lite utrymme det ges till elever i behov av särskilt stöd, vilket också gör det svårt att planera. Det krävs ett genomtänkt och genomförbart

upplägg och att man har möjligheter att ändra om i sin planering, allt utifrån perspektivet att se varje elev och deras behov.

Om alla lärare tänkte till när det gäller upplägget av undervisningen inom Idrott/Hälsa, skulle vi kunna hjälpa alla elever till en bättre undervisning och då slapp vi att prata om stöd av olika former det gäller att man engagerar sig för att få det att fungera på bästa sätt. (Lärare D)

Faktorer som mindre grupper, större salar, även möjligheter till alternativa salar samt mer tid, efterfrågas hos alla intervjuade. Många skolor har brist på lokaler och verksamheten faller på att man inte kan hitta alternativa undervisningsformer till de elever som av någon anledning inte kan vara med i den ordinarie undervisningen.

En utav mina elever har problem med att vara i för stor grupp. Däremot älskar eleven att spela pingis, så jag brukar skicka iväg eleven till uppehållsrummet på idrottslektionerna. Det är det enda stället där det finns ett pingisbord på skolan, dels plats att ha det och, dels för att sysselsätta eleverna när de har rast. Jag anser att det är bättre att eleven får någon sysselsättning än att bara sitta och glo på de andra under idrottstimmen. För de mesta låter jag dessa elever slippa undan om det inte finns något alternativ att ge, jag måste fokusera på gruppen som helhet. (Lärare F)

På min skola har vi möjligheter till smågrupper men tiden räcker inte alltid till och ibland får man sätta in en annan lärare – vilken inte alltid är en bra lösning. Elever med sociala problem, de som sitter på bänken ständigt eller de som inte kommer på idrottslektionerna, de är elever som vi försöker ordna mindre grupper åt. (Lärare B)

Jag har en väldigt liten grupp, men inte ens där får jag det att fungera. Olika störmoment gör så att eleverna blir oroliga, ibland får vi inte vara inne i salen utan måste vara ute. Är det då rast och många andra barn är ute, klarar inte mina elever av att ha lektion. Jag skulle vilja ha stöd i hur jag går tillväga med att hitta en annan lösning. (Lärare G)

De allra flesta talar varmt om sin idrottslärarroll. Huvuduppgiften i arbetet går ut på att hitta vägar till ett livslångt, aktivt liv i hälsans och motionens tecken. Möjligheterna att få eleven engagerad och motiverad är stora, inte alltid i betygens tecken, utan det handlar om att ha roligt.

Jag anser att uppmuntran och glädje är några av de viktigaste ledorden på min gymnastik. Eller ett ledord som jag har satt upp på väggen: "Gå aldrig besviken från gymnastiken" (Lärare E)

Mitt mål är att arbeta långsiktigt i idrotten. Det är viktigt att de förstår att man inte bygger livslång hälsa för stunden, utan att det är ett ständigt pågående projekt. Fast en del elever måste man ju jobba kortsiktigt med, det kan ju vara till exempel att bara få dem att komma till lektionen i första hand. (Lärare C)

5.4 Olika sätt som idrottslärarna säger sig samarbeta med specialpedagoger och andra pedagoger kring elever i behov av särskilt stöd.

De allra flesta intervjuade lärare säger att mycket ligger i deras eget intresse av att få reda på mer ifrån andra pedagoger och specialpedagoger gällande elever i behov av särskilt stöd. Elevteamen på skolorna behandlar oftast de elever som stökiga, vilket inte behöver innebära att de är de elever som man ska fokusera på.

Jag skulle vilja att skolan tvingade alla lärare att vara mer engagerade i de elever som behöver hjälp på ett eller annat sätt, men oftast är det lättare att skjuta över problemet på någon annan. Att ha en gemensam policy hur vi behandlar våra elever där alla elever har rätt till lika behandling, oavsett vilket hinder som finns på vägen – det är ett måste på alla skolor. (Lärare A)

I mitt arbetslag finns det både en specialpedagog och en kurator, så vi jobbar aktivt med att involvera oss alla i vad som händer kring dessa barn och söka olika lösningar på hur vi ska lösa problemet på bästa sätt. (Lärare E)

Det är aldrig någon som frågar mig om något. Jag får sköta mig själv. (Lärare F)

I största allmänhet bland de intervjuade lärarna fanns det en positiv bild till att samarbeta över gränserna, med specialpedagoger, kollegor och elevteam. Varje vecka är det arbetslagsmöte, där man tar upp specifika problemfall och diskuterar kring om det gäller en elev som är i behov av stöd, eller inte. Om det blir ett ärende så tas det med vidare till lagledarmötet (oftast sker dessa möten med rektor och specialpedagog, varje vecka) där man försöker lösa problemet. Fungerar inte detta, går ärendet vidare till elevhälsoteamet där möten sker mellan vårdnadshavare, elev och behörig skolpersonal. Det är den specialpedagogiska verksamheten i skolan som ska ge stöd och resurs till elever i behov av särskilt stöd. Stödet ska främst ges inom klassens ramar. (Ahlberg, 1999)

I mitt arbetslag fungerar det väldigt bra och jag är mycket nöjd med specialpedagogens hjälp. Även om jag vet att andra inte tycker likadant. Jag har fått ovärderligt hjälp och stöd i mitt arbete kring vissa elever. Kanske är det mitt engagemang och intresse runt elever i behov av särskilt stöd som spelar roll. Jag ser det inte som ett problem. (Lärare A)

Vi har både specialpedagoger och elevhälsoteam på min skola, där rektorer också medverkar. Vi har ett resurscentrum som samarbetar med skolan och de arbetar enbart med elever i behov av särskilt stöd. Vi har en bra täckning, tycker jag. Sen har vi särskolan intill, beroende på vad eleven har för handikapp. Organisationen är bra, men det fungerar inte alltid som det är tänkt. (Lärare C)

Arbetar man som lärare på en specialstödskola för elever i behov av särskilt stöd, har man ett annat utgångsläge och en annan arbetssituation, menar en lärare. Eleverna finns omkring dig hela dagen, det finns inte någon chans till att gå undan och ta rast till exempel. Man arbetar mycket nära och intensivt med eleven och det kan kännas väldigt psykiskt påfrestande. Då är det bra att det finns fler pedagoger i personalgruppen samt att specialpedagoger och speciallärare finns att tillgå.

Många utav dem är behöriga lärare med specialpedagogisk kompetens, vilket gör att man får en bättre översikt kring elever i behov av särskilt stöd. Arbetet är mer kompakt och fokus ligger mer på att lösa tillfälliga problem, berättar läraren, att kunna bedriva en fungerande undervisning här och nu.

Vi har briefing varje eftermiddag när eleverna gått hem. Då samlas hela personalgruppen och utvärderar dagen, eleverna och sig själva. Här är det lätt att få stöd och hjälp om man har något problem.Handledning sker varje vecka och det ibland tunga arbetet känns lättare. (Lärare G)

5.5 Resultatsammanfattning

Samtliga intervjuade lärare ansåg sig ha en eller flertalet elever i behov av särskilt stöd i sina idrottsklasser och att skolan generellt sett är dålig på att identifiera dessa barn om de inte har en uttalad diagnos. Synen på vilka dessa elever är handlar framför allt om de eleverna med koncentrationssvårigheter, motoriska svårigheter och den sociala förmågan. Många utav eleverna klarar inte av att vara i stora grupper vilket försvårar idrottslärarnas arbetssituation på många sätt. Detta utkristalliserar sig framförallt genom att lokalproblemet på de flesta utav skolorna påverkar möjligheterna att ge eleverna de stöd de behöver, som till exempel mindre grupper eller alternativ idrott. Lärarna menar på att det är extra viktigt att tänka till kring planeringen runt om undervisningsupplägget för att försöka tillgodose alla elevers behov. En del utav lärarna har valt att utöka sin kompetens inom området elever i behov av särskilt stöd, för att på bättre sätt kunna hantera dessa elever.

Viktiga faktorer som har betydelse för kring idrottslärarnas verksamhet var många, men det som framträdde tydligast var bristen på information kring dessa elever, både vid överlämnandet inför nystart och om man kommer in som lärare mitt i en termin. En annan faktor som ansågs spela in är samarbete mellan hem och skola, samt mellan de olika inblandade pedagogerna i skolan. Lärarna önskade mer tid för att hantera problem som uppstår och ett gott samarbete med rektor, specialpedagog och elevhälsoteam. De flesta utav de intervjuade lärarna menar att mycket ligger i ditt eget intresse för att få information, stöd och hjälp med elever i behov av särskilt stöd. De hade en positiv bild över att samarbeta med specialpedagoger, pedagoger och elevhälsoteam där möjligheten till arbetsgrupper där en från varje yrkesgrupp ingick. Elevhälsoteamet kopplas dock bara in då arbetslaget känner att de inte kan utföra en bra lösning på problemet. Hur rektorn stödjer lärarna är också en viktig del i samarbetet. Att tid ges till olika informationsmöten och samtal pedagoger emellan är det som lärarna tycker är viktigt.

6. Diskussion

6.1 Metoddiskussion

Då intervjuerna var klara träffades vi för att diskutera hur det hade gått och i det stora hela var vi nöjda båda två med utgången. Faktumet att vi var två stycken under de flesta intervjuer kändes bra eftersom vi har kunnat analysera och diskutera det vi hört, sett och skrivit ner. Frågorna kändes relevanta utifrån syftet i vår uppsats. Ämnet är hett i skolans värld och många lärare är mycket intresserade av ämnet, vilket innebär att det ibland kunde bli utsvävande svar då det finns mycket att prata om kring ämnet. En del pedagoger svävade ut, och då krävdes det av oss intervjuare att gå in och bryta för att hålla fokus på intervjufrågorna. Av naturliga skäl har vi inte kunnat ta med all information som vi fick i vårt resultat. Alla de intervjuade lärarna visade mycket stort intresse och engagemang både före och under intervjuerna. Gruppens svar är likartade trots att de jobbar på olika delar inom skolformen.

För att få starkare reliabilitet och generaliserbarhet kräver en ny förbättrad studie till exempel ett större urval av skolor samt fler intervjupersoner. Varje fråga för sig, skulle kunna utgöra en undersökning, men vi valde att ställa alla frågor som helhet. Man skulle istället kunna välja en stor fråga att fokusera kring, till exempel: Hur arbetar du som idrottslärare med elever i behov av särskilt stöd. Intresset över att finna ytterligare forskning gällande ämnet hade varit relevant för en ny studie. Till och med en uppmuntran över att det borde finnas mer forskning och rapporter. Tiden är också en viktig faktor, man behöver mer tid då det är ett stort och uttömmande, men mycket intressant ämne.

6.2 Diskussion

I denna uppsats har vi sökt information om hur sju idrottslärare hanterar och bemöter elever i behov av särskilt stöd på olika sätt. Vi har sett att det bland dessa lärare finns liknande tankegångar kring dessa elever, trots att lärarna arbetar olika. Skollagen säger:

”Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov... Hänsyn skall tas till elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå. Det finns olika vägar att nå målen. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig göras lika för alla. Skolan har ett särskilt ansvar för elever med olika funktionshinder”. (2002:38)

Lärarna i studien menar att skolan är dålig på att identifiera barn i behov av särskilt stöd, mycket beroende på resurser och nedskärningar. De är medvetna om att undervisningen och lektionsupplägget kring elever i behov av särskilt stöd behöver vara extra genomtänkt och genomförbart för att kunna hjälpa dessa elever på bästa sätt. Tyvärr ansåg alla lärare att vare sig tid eller resurser läggs på idrottslektionerna utan ges till kärnämnen i första hand. *”Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov”* (Lpo 94, 2001) samt att det är skolan som ska se till att varje elev som har svårigheter av olika anledningar att nå målen i utbildningen, får den hjälp och det stöd den behöver. Problemet ligger bland annat i, säger två lärare, att våra skolor inte har förstått vidden av att samarbete kring dessa elever genererar i att fler barn får behoven tillgodosedda och att kunskaperna ökar.

Många barn har behov av stöd på grund av sociala skäl och där är tiden en bristfällighet, pedagogerna anser inte att de får den tid de behöver till att hjälpa de elever som ber om hjälp.

Vi tycker att de intervjuade lärarna hade en god syn på dessa elever, viljan finns att hjälpa men det är tiden som inte räcker till. Vi funderar på om lärarna har sådan stor insikt som våra resultat visade. Ser de verkligen alla barn? Ett par av lärarna påpekar att det kan vara svårt att definiera vilka svårigheter det handlar om, alltså vilka specifika behov eleven/eleverna har och det kan vara en tolkningsfråga från pedagog till pedagog om eleven är i behov av särskilt stöd. Här anser lärarna att är det lättare med de elever som har en uttalad diagnos. Hur man tolkar elevernas svårigheter kan också ha samband med vem som gör denna tolkning. Vi har sett att elever kan bete sig olika beroende vilken lärare de har. Vissa lärare ser inte alls något problem med en elev som kanske andra lärare anser ska ha stöd i sitt ämne. Kadesjö (2001) beskriver att det är de sekundära problemen som kan ställa till det för eleverna, att de kan upplevas i behov av stöd, fast det finns något annat underliggande problem som skulle behöva lösas.

Lärarna berättar att de väljer att tänka till angående undervisningsupplägget och terminsplaneringen. Persson (2004) skriver att det är viktigt att arbeta med problemet som uppstår i den miljö den uppträder, inte avskärma eleven från möjligheten att ta del av undervisningsinnehållet, genom att till exempel flytta eleven till en annan grupp. I och för sig så menar Persson vidare att det finns de elever som upplever skolmiljön som otrygg och att deras enda sätt att uthärda kan vara att få komma in i en mindre grupp med en specialpedagogisk kompetent lärare. *"Det är en grundläggande utgångspunkt i den svenska grundskolan att alla elever skall få möjlighet att utvecklas i egen takt..."* (2002:96)

De faktorer som kan ha betydelse för idrottslärarnas verksamhet i elevgrupper är bland annat bristen på andra lokaler än idrottshallen, för att kunna ha mindre grupper, är stor och det faktum att man även har brist på resurs gör det svårt att komma tillrätta med att ge stöd till de här eleverna, säger lärare F. Vi tror dock att många utav idrottslärarna kan känna sig maktlösa över det faktum att hitta andra infallsvinklar i sin undervisning och att ibland förbi ser vi dessa elever. Fors (2004) beskriver hur viktigt det är att man samarbetar med andra ansvariga pedagoger som har relevant kompetens för stödinsatser, man måste också fokusera på elevernas möjligheter och inte bry sig om de hinder man finner på vägen. Det är lättare om eleven går på promenad eller helt enkelt inte deltar eller är med inne i idrottshallen. Det är viktigt att inte glömma av den stora gruppen, utan att se alla elever, oavsett förutsättningar. Om man ska prioritera dessa fåtalet elever som synliggörs på idrotten, vad ska då de andra eleverna få för undervisning?

Vidare skriver Fors (2004) att man måste vara klar över lektionens mål, vilka delar av undervisningen är relevanta för hela klassen, också vad som är viktigast så att lektionen blir intakt i förhållande till den målsättning man har. Anpassningar man gör i sin undervisning kan troligtvis göra att man hjälper alla elever att delta med ett större engagemang. Vi hoppas att om man har en mer anpassad undervisning så kan man få med även de elever som inte tycker att idrottsundervisningen är något för dem, de flesta elever har väl något som de tycker är lite extra roligt och då måste vi som idrottslärare uppmärksamma detta. Detta är något som vi anser att skolan både är skyldigt att ta tag i och måste göra inom en snar framtid. Persson skriver (2003) om att i grundskolan har alla elever rätt till att utvecklas i sin egen takt, utifrån sina egna förutsättningar, och de ska få möjligheten att kunna få samma utbildning som alla andra.

Skolverket skriver (2003) att nedskärningarna inom skolans värld har gjort att resurserna fördelas orättvist, allt utifrån på vilka ekonomiska resurser skolorna har. Många gånger finns det inget utrymme för att ge eleverna specifikt stöd, utan man erbjuder istället en plats på särskola.

Lärarna talade vidare om vikten av nära samarbete kring elever i största allmänhet, men främst för de som har behov av särskilt stöd. Fors (2004) beskriver hur viktigt det är att man gemensamt gör en lokal arbetsplan, för att elevens individuella behov ska tillgodoses och upprätthållas så att man kan fokusera på att sätta in relevant stöd där det behövs.

Lärare A talar om vitsen med att alla jobbar utifrån en och samma policy. Det är också viktigt att man arbetar med ett elevorienterat arbetssätt, där eleverna själva får vara med och utforma undervisningen, komma med förslag på aktiviteter, att de kan vara med och påverka undervisning kan ha olika fördelar. Fördelar som gör idrottslektionerna mer lustfyllda och positiva. Lpo 94 (2001) säger att det är skolans ansvar att förmå eleverna till att skaffa sig kunskaper och att de ges möjlighet till utveckling. Skolans strävansmål är att alla elever ska gå ur grundskolan med grundläggande kunskaper om en god hälsa, och att det finns en förståelse för hur kombinationen hälsa, idrott och motion hänger ihop.

Lärare C har en inställning till hur man kan arbeta med elever i behov av särskilt stöd inom idrotten. Att man använder sig av de andra elevernas inflytande och kunskaper, i betydelsen av att elever kan hjälpa varandra och lär eleverna tidigt att hjälpas åt för att kunna skapa en trygg grupp. En målsättning som finns i skolan är att vi skall ha "en skola för alla" det som är viktigt är att alla elever skall känna sig delaktiga och att de får en gemenskap i en inkluderad miljö, självklart ställer detta stora krav både på personalen och på skolan i sin helhet. Den utmaning som skolan har är att se till att inga elever blir utstötta och vi skall också kunna ge alla elever möjlighet att utvecklas och lära utifrån de förutsättningar man har som egen individ. Persson (2004)

Vi håller med om att det är viktigt som lärare C säger att man behöver skapa en trygg grupp för att kunna utveckla våra elever på bästa sätt, att ge dem en trygg grund att stå på och visa dem att oavsett vem du är eller hur du ser ut så kan man skapa en gemenskap som alla kan tillhöra. Kadesjö (2001) skriver att man måste ha en förmåga att kunna se sig själv med en viss distans, hur viktigt det är att man har en realistisk självbild, detta är något som saknas hos många barn med koncentrationssvårigheter. Ofta ser inte barn hur de själva beter sig och hur de påverkar andra i en konflikt. Detta gör att vi inte bara som idrottslärare måste jobba mer med elevernas förhållande till varandra. Vi tror att skapar man en trygg grupp så får eleverna en bättre självbild och i och med det så skapar man också ett bättre förhållande till varandra.

De flesta lärarna uttrycker att de känner sig trygga i både sin yrkesroll och i förhållandet till sin roll gentemot rektor och andra pedagoger. De resurser som finns att tillgå, de pengar eller möjligheter att hjälpa elever i behov av särskilt stöd, anser sig lärarna få av ledningen. Där det brister är som sagt lokalfrågan, vart ska man handha mindre grupper när idrottssalen är fullbokad hela dagen?

Lärare B säger att han/hon anser att rektorerna över lag blivit bättre på att vara lyhörda gällande idrotten, de har börjat se vikten av att eleverna har en god hälsa. Skollagen kapitel 2, § 2 skriver att rektorerna i skolan ska ...*”hålla sig väl förtrogna med det dagliga arbetet i skolan. Det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas”*...

Slutligen tar vi upp hur idrottslärarna säger sig arbeta med andra pedagoger på skolorna kring elever i behov av särskilt stöd. De allra flesta utav de intervjuade lärarna anser att det ligger i ditt eget intresse att söka information kring eleverna som behöver stöd. Däremot är det överlag bra sammansättningar i arbetslagen där det finns stor kompetens att tillgå. Lärare A är nöjd med specialpedagogens hjälp, jag har fått ovärderlig hjälp kring vissa elever i behov av särskilt stöd. Persson (2004) menar att det är viktigt att alla pedagoger i skolan har en förförståelse kring elever i behov av särskilt stöd och att de ska kunna organisera arbetet på ett sådant sätt att hänsyn tas till just dessa elever. Lärare behöver inte kunna allt, behöver inte ha medicinsk expertis på till exempel en diagnos i ADHD. Däremot behöver läraren ha kunskap om vad det kan få för konsekvenser i undervisningssituationer. Det är viktigt att specialpedagoger stödjer och fortbildar övriga pedagoger på skolorna, för att lärare i största allmänhet behöver en fördjupad pedagogisk kompetens för att kunna möta alla elever på bästa sätt.

6.3 Didaktiska slutsatser

Den didaktiska slutsats vi kan dra efter att ha gjort denna undersökning är att lärarna ser barn i behov av särskilt stöd mycket tydligt men har inte möjlighet att ge dem de stöd som de har rätt till. Det finns en kämparanda och ett genuint intresse för elever både med och utan behov av särskilt stöd. Dessa intervjuade idrottslärare var mycket positiva till sitt yrkesval, sin arbetssituation och miljö, trots att de hade en hel del förslag om hur man kan förändra arbetet i skolan kring elever i behov av särskilt stöd. Här tror vi att det är viktigt att lobba för sitt yrke och inte acceptera att idrotten får vika undan andra ämnen, vilka ibland kan anses som mer viktiga.

Vad vi tänker ta med oss ut i vår blivande idrottslärarroll är bland annat att man behöver ha en strukturerad terminsplanering och sätta undan tid till utvärdering och samtal med och omkring eleverna. Samarbete med flera pedagoger och kollegor är viktigt, att man inte hänger upp sig på sitt egna arbetslag utan att man söker information och stöd även hos andra kollegor, här tror vi att man missar mycket genom att man håller sig till sin egen grupp. Det är viktigt att man aldrig ger upp, även om vissa elever är mycket stökiga. En del pedagoger vi mött har varit ganska uppgivna i sitt bemötande kring dessa elever, det beror kanske på att de är trötta och behöver gå i pension eller att de inte har tillräckliga kunskaper kring elever i behov av särskilt stöd. Vi är nöjda över vårt val av inriktning i vår lärarutbildning. Idrott och hälsa i kombination med en del specialpedagogik ger oss en ökad kompetens inom lärarkåren.

Vi anser att det finns mycket att forska kring runt ämnet och vi hoppas att man tar fasta på hur viktig idrottsundervisningen är i skolan både för elever i behov av särskilt stöd och för andra elever. Det är att ibland en för enkel lösning att bara låta dessa elever inte delta. Vi anser att eleverna ska integreras i största möjliga mån, men vi har också förstått att det kan vara svårt att tillgodose alla elevers behov. Detta är något som vi kommer att ta med oss ut i vår blivande idrottslärarroll, ett mål att sträva mot, att aldrig acceptera den enklaste lösningen. Alla lärare ansåg vidare att det är bra att dela upp idrottsmomenten i olika delar, där en del får utgöra basen om vad som är viktigt att lära sig.

Slutligen tycker vi att skolan borde satsa på interna utbildningar inom specialpedagogisk kompetens, dels för att många i skolans värld tycker att de redan har en adekvat, ofta lång, utbildning och dels för att det inte ges möjlighet att läsa i kombination med sin yrkesroll – här menar vi att man ofta behöver gå ner i tjänst för att kunna fortbilda sig på ett universitet eller en högskola och det innebär att man får förlorad inkomst bland annat. Skolan har ett visst antal dagar per år att fördela på kompetensutveckling, här tycker vi att man borde bli mer strukturerad, eller om inte kanske skapa mindre andra arbetsgrupper där man inte bara fokuserar på arbetslaget kring en viss årskurs.

Referenser

- Ahlberg, A. (1999). "På spaning efter en skola för alla." IPD rapport. Institutionen för pedagogik och didaktik. Göteborgs Universitet.
- Annerstedt, C. m.fl. (2001). *Idrottsundervisning: ämnet idrott och hälsas didaktik*. Göteborg: Mulitcare Förlag AB.
- Barnombudsmannen, (2002) *Många syns inte - men finns ändå*. Rapport till regeringen 2002.
- Carlsten, Y. (1989). "Ämnet idrott och hälsa i grundskolans årskurs 8. Stockholm: Högskolan för lärarutbildning.
- Fors, Eva. (red). (2004). *Passa mig! – inkluderad idrottsundervisning*. Stockholm: SISU Idrottsböcker.
- Johansson, B. & Skiöld, G. (2000). *Idrott och Hälsa*. Stockholm: Liber AB.
- Kadesjö, B. (2001). *Barn med koncentrationssvårigheter*. Stockholm: Liber AB
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur. Lund
- Larsson, H. & Redelius, K. (red). (2004). *Mellan nytta och nöje. Bilder av ämnet idrott och hälsa*. Stockholm: Idrottshögskolan
- Lärarförbundet. (2001). *Lärarens handbok*. Stockholm: Lärarförbundet
- Myndigheten för skolutveckling (2005). Slutrapport Dnr 2004:170 – *Särskilt uppdrag att stödja och följa skolornas arbete med att genomföra ändringar som gjorts i Lpo 94 samt Lpf 94, i syfte att stärka skolans ansvar att erbjuda daglig och regelbunden fysisk aktivitet*. (U2003/1020/S. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Nationellt centrum för främjande av god hälsa hos barn och ungdomar
Hämtad 22 maj 2008, från
[http://www.oru.se/oru-upload/%C3%96vrig%20verksamhet/NCFF/Dokument/Infobroschyr % 20-07.pdf](http://www.oru.se/oru-upload/%C3%96vrig%20verksamhet/NCFF/Dokument/Infobroschyr%20-07.pdf),
- Patel R. & Tebelius, Bo. (2003) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Lund: Studentlitteratur
- Persson, B. (2004). *Elevers olikheter och specialpedagogisk kunskap*. Stockholm: Liber AB
- Rhöse, Eva.(2003). *Läraridentitet och lärararbete – Fem livsberättelser*. Doktorsavhandling i pedagogik. Karlstads universitet, institutionen för utbildningsvetenskap.
- Rydberg, L. & Sjöholm, L. (1994). *Idrott och Hälsa – Ha hälsan och må bra*. Stockholm: Bonnier Utbildning.

Skolverket. (2003). *Elever i behov av särskilt stöd. En temabild utgiven av skolverket*. Stockholm: Liber AB

Skolverket. (2000). *Kursplaner och betygskriterier*. Västerås: Skolverket

Skolverket (2006). *På andras villkor – skolans möte med elever med funktionshinder*. Stockholm: Skolverket.

Specialpedagogiska institutet. (2007). *Idrott och fysisk aktivitet – för alla?*. Edita: Stockholm

Statens Folkhälsoinstitut. (2007). Förslag till nationell handlingsplan för barns miljörelaterade hälsa.

Hämtad 22 maj 2008, från

http://www.fhi.se/templates/Page____11751.aspx?&MFHiC=65001&L=9&W=barn+h%C3%A4lsa+och+%27&Pre=%3CFONT+

Stukát, S (2005). *Att skriva examensarbetet inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Svenska skrivregler. Svenska språknämnden (2000). Stockholm: Liber

Svenska Unesco. (2006). Salamancadeklarationen och Salamanca +10. Förlagsort förlag

Hämtad 20 maj 2008, från

<http://www.unesco-sweden.org/shared/pdf/material/Salamanca%2007.pdf>

Utbildningsdepartementet. (1998). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet – Lpo 94*. Stockholm: Fritzes förlag.

Vetenskapsrådet. (2006) *Codex – regler och riktlinjer för forskning*.

Hämtad 19 maj 2008, från

<http://www.codex.uu.se/oversikter/etik/etik.html>

Bilaga

Intervjufrågor:

Fakta om intervjupersonen.

1. Utbildning
2. Arbetslivserfarenhet
3. Årskurs

Hur ser du som idrottslärare på elever i behov av särskilt stöd?

1. Vad har du för kunskaper kring/om elever i behov av särskilt stöd?
2. Vad får du för information om elever i behov av särskilt stöd, inför ert första möte?
3. Tycker du att det är relevant med information om elever i behov av särskilt stöd i ditt arbete som idrottslärare?
4. Långsiktigt arbete/kortsiktigt arbete i förhållande till ditt ansvar för elevernas skolprestationer?
5. Fungerar samarbetet med kollegor/arbetslag/specialpedagog etc. kring elever i behov av särskilt stöd på din skola?

Hur lägger de upp sin undervisning kring elever i behov av särskilt stöd?

1. Utifrån läroplan/styrdokument
2. Utifrån de förutsättningar som finns på din skola.
3. Vilka möjligheter och hinder finns i arbete med dessa elever?
4. Hur ser organisationen ut på din skola?
5. Hur tänker rektor kring elever i behov av särskilt stöd på din skola?
6. Vilka krav ställs på dig som idrottslärare utifrån de kriterier som du måste följa enligt, kursplan/läroplan/lokal arbetsplan/styrdokument i ditt arbete?
7. Vad skulle du vilja förändra för att förbättra arbetet med dessa elever?
8. Vad skulle du vilja förändra för att förbättra arbetet med dessa elever?